

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาล ในจังหวัดเชียงราย

วิมลมาศ รุ่งสุวรรณ

นักวิชาการเงินและบัญชีปฏิบัติการ

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 15 มกราคม 2564

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 19 มกราคม 2564

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 23 กุมภาพันธ์ 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวโน้มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2562 พร้อมทั้งวิเคราะห์สาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย ซึ่งใช้งบการเงินปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2562 ของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย ทำการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานค่าเฉลี่ยในการวัดผลอัตราส่วนทางการเงิน และกรณีที่พบแนวโน้มอยู่ในเกณฑ์พอใช้ และเกณฑ์ต่ำ ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์นักบัญชีของโรงพยาบาลเพื่อหาสาเหตุและแนวทางแก้ไข

ผลการวิจัยพบว่าโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงรายมีปัญหาแนวโน้มปัญหาระบบการเก็บรายได้หรือการเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้ค่ารักษาพยาบาลยัง ไม่มีประสิทธิภาพ โดยโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงรายต้องเร่งรัดการเรียกเก็บค่ารักษาพยาบาลให้ทันเวลา ปัญหาภาระหนี้สินและระบบบริหารจัดการการจ่ายชำระหนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพ โรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงรายต้องมีการวางแผนการชำระหนี้ให้เหมาะสม โดยการก่อกำหนดผู้ผูกพันให้น้อยกว่าการจ่ายชำระหนี้ในแต่ละเดือน รวมทั้งจัดหารายได้ให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายเพื่อไม่ให้เกิดภาระหนี้สินเพิ่ม และปัญหาการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ไม่เต็มประสิทธิภาพหรืออาจมีการลงทุนในสินทรัพย์มากเกินไป โรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงรายต้องควบคุมการจัดซื้อ จัดจ้างครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างตามแผนการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อไม่ให้เกิดการลงทุนในสินทรัพย์มากเกินไป

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โรงพยาบาลรัฐบาล

An Operational Efficiency Analysis for Government Hospitals in Chiang Rai Province.

Wimonmas Riewsuwan

*Finance and Accounting Analyst, Practitioner Level,
Chiang Rai Provincial Public Health Office*

Received: 15 January 2021

Revised: 19 January 2021

Accepted: 23 February 2021

Abstract

The purposes of this research were to study, analyze and compare the operational efficiency trends of government hospitals in Chiang Rai Province during the fiscal year 2017 - 2019 as well as analyze the causes and methods to solve the operational inefficiency of government hospitals in Chiang Rai Province using the financial statements of the year 2017- 2019 of government hospitals in Chiang Rai Province. The financial ratio in the aspect of operational efficiency was analyzed by using a benchmark to measure the financial ratio. The analysis results found the trends in a fair level and a low level of the criteria. Therefore, the researcher conducted the interview with the accountants at the government hospitals in Chiang Rai Province to find the causes and the solutions onwards.

The results of the research indicated that the government hospitals in Chiang Rai Province tended to have problems with the expense collecting system or had ineffective medical fee charges. As a result, the government hospitals in Chiang Rai Province must expedite the collection of medical fees in due time. For the problems of debt and ineffective medical fee charges, the government hospitals in Chiang Rai Province must have a suitable repayment plan with less refinance than monthly payment and provide adequate revenues to cover expenses so as not to incur additional debts. For the problem of ineffective asset utilization or over-investment in assets, the government hospitals in Chiang Rai Province are required to control the procurement of durable goods and construction materials in accordance with the procurement plan in order to prevent the over-investment in assets.

Keywords: Operational efficiency, Government hospitals

บทนำ

จังหวัดเชียงรายมีโรงพยาบาลรัฐบาลในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขจำนวน 18 แห่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นอำเภอละ 1 แห่ง มีรายได้จาก 3 แหล่ง คือ รายได้จากเงินงบประมาณรายได้จากกองทุนต่างๆ และรายได้ค่ารักษาพยาบาลจากผู้ป่วยที่ชำระเงินเอง ซึ่งรายได้จากเงินงบประมาณนั้นไม่เพียงพอในการนำมาใช้จ่ายในโรงพยาบาลจึงทำให้รายได้หลักของโรงพยาบาลส่วนใหญ่เป็นรายได้ที่ได้รับจากกองทุนของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งเมื่อพิจารณาด้านต้นทุนการให้บริการรักษาพยาบาลผู้ป่วยของโรงพยาบาลพบว่ามีค่าสูงถึงร้อยละ 70 - 80 ของค่าบริการรักษาพยาบาลที่เรียกเก็บ (วิชัย สอนเรือง, <https://siamrath.co.th/n/13208>, 2560) แต่ค่าบริการรักษาพยาบาลที่ได้รับนั้นได้รับเพียงร้อยละ 50 - 60 ของค่าบริการที่เรียกเก็บจริง จึงทำให้โรงพยาบาลรัฐบาลขาดทุนมาโดยตลอดเพราะมีรายได้น้อยกว่าค่าใช้จ่าย ส่งผลในทุกๆ ปีมีโรงพยาบาลรัฐบาลที่ประสบปัญหาวิกฤตทางการเงินจำนวนมาก โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 มีโรงพยาบาลที่วิกฤตจำนวน 87 แห่ง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีจำนวน 13 แห่ง และปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มีจำนวน 17 แห่ง (กองเศรษฐกิจสุขภาพและหลักประกันสุขภาพ, <http://hfo62.cfo.in.th/>, 2562) โดยโรงพยาบาลรัฐบาลที่มีปัญหาวิกฤตนั้นได้มีการจัดทำแผนปรับประสิทธิภาพการบริหารการเงินการคลัง และมีการติดตามกำกับดูแลจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสำนักงานเขตสุขภาพอย่างต่อเนื่อง โดยผลลัพธ์ที่ได้เพียงลดความรุนแรงของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแต่ไม่สามารถทำให้หลุดพ้นจากปัญหาวิกฤตทางการเงินการคลังดังกล่าวได้ เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติไม่เพียงพอต่อการจัดบริการสาธารณสุขให้ประชาชน จึงส่งผลให้ประสิทธิภาพการบริหารการเงินการคลังยังไม่เพียงพอ ทำให้โรงพยาบาลรัฐบาลหลายแห่งประสบปัญหาภาวะความอยู่รอดของโรงพยาบาล โดยมีสภาพคล่องทางการเงินต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน มีภาระหนี้สินค้างจ่ายจำนวนมาก และทำให้เกิดวิกฤตทางการเงินอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

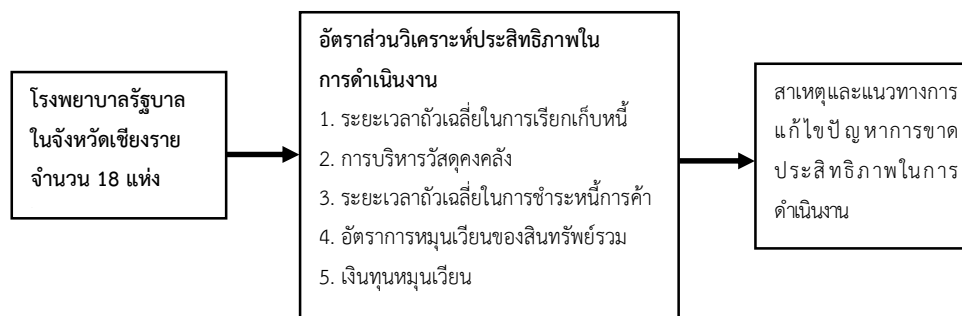
โรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย เป็นโรงพยาบาลรัฐบาลในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ที่มีภาวะความเสี่ยงวิกฤตด้านการเงินการคลังตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา เนื่องจากโรงพยาบาลมีอัตราส่วนทางการเงินลดลง มีเงินสดคงเหลือหลังหักหนี้สินลดลง มีหนี้สินเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก และมีทุนสำรองสุทธิลดลง โดยมีสาเหตุที่เป็นนัยสำคัญ คือ การมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นทุกปีในแต่ละปีงบประมาณทำให้โรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงรายมีภาวะวิกฤตด้านการเงินการคลังในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2562 สูงสุดอยู่ในระดับ 6 ในกรณีนี้เพื่อเป็นการเฝ้าระวังมิให้โรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงรายมีระดับวิกฤตรุนแรงสูงสุดถึงระดับ 7 รวมถึงเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการเงินการคลังและ ลดปัญหาในการบริหารงานนั้น อาจใช้ข้อมูลทางการเงินวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินในด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพื่อวิเคราะห์แนวโน้ม

สถานการณ์ทางการเงินการคลัง และวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวโน้มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย ในช่วงระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2562 เพื่อให้ผู้บริหารของโรงพยาบาล นำข้อมูลไปบริหารจัดการปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพและความมั่นคงของโรงพยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวโน้มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย ในช่วงระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ถึง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 พร้อมทั้งวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การแบ่งขนาดของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย

สำนักงานบริหารการสาธารณสุข ได้แบ่งขนาดของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงรายเป็น 5 ระดับ ดังต่อไปนี้

1. โรงพยาบาลศูนย์ (Advance – Level Hospital: A) ได้แก่ โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลที่มีขีดความสามารถในการรองรับผู้ป่วยที่ต้องการการรักษาที่ยุ่ยากและซับซ้อน ต้องใช้แพทย์ระดับเชี่ยวชาญ ทั้งสาขาหลัก สาขารอง และสาขาย่อยครบทุกสาขาตามความจำเป็น มีการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและมีราคาแพง อีกทั้งยังมีการกิจด้านแพทยศาสตร์ศึกษาและงานวิจัยทางการแพทย์ ดังนั้นโรงพยาบาลศูนย์ระดับ A จึงได้ถูกกำหนดให้เป็นโรงพยาบาลรับส่งต่อผู้ป่วยระดับสูง

2. โรงพยาบาลแม่ข่าย (Middle – Level Hospital : M2) ได้แก่ โรงพยาบาลแม่จัน และโรงพยาบาลแม่สาย ซึ่งเป็นโรงพยาบาลชุมชนขนาด 120 เตียงขึ้นไป มีแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไปหรือแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว จำนวน 3 - 5 คน และแพทย์เฉพาะทางครบทั้ง 6 สาขา ได้แก่ อายุรกรรม ศัลยกรรม สูติรีเวชกรรม กุมารเวชกรรม ศัลยกรรมกระดูก และวิสัญญีแพทย์ อย่างน้อยสาขาละ 2 คน มีการให้บริการผู้ป่วยใน มีห้องผ่าตัด มีห้องคลอด มีหอผู้ป่วยหนัก มีห้องปฏิบัติการเพื่อวินิจฉัยประกอบการรักษา มีแพทย์เฉพาะทางด้านรังสีวิทยาเพื่อวินิจฉัยประกอบการรักษาของแพทย์เฉพาะทางสาขาหลักทั้ง 6 สาขา รองรับการส่งต่อจากโรงพยาบาลชุมชนอื่นและลดการส่งต่อไปที่โรงพยาบาลทั่วไป พร้อมทั้งสนับสนุนเครือข่ายบริการปฐมภูมิของแต่ละอำเภอ

3. โรงพยาบาลชุมชนขนาดใหญ่ (First – Level Hospital : F1) ได้แก่ โรงพยาบาลพาน โรงพยาบาลเวียงป่าเป้า โรงพยาบาลเทิง และโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเชียงของ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลชุมชนขนาด 90 – 120 เตียง ที่มีแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไปหรือแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว และแพทย์เฉพาะทางสาขาหลัก 6 สาขา ได้แก่ อายุรกรรม ศัลยกรรมทั่วไป สูติรีเวชกรรม กุมารเวชกรรม ศัลยกรรมกระดูก และวิสัญญีแพทย์ รวม 3 – 10 คน มีห้องผ่าตัด มีการให้บริการผู้ป่วยใน มีห้องคลอด พร้อมทั้งสนับสนุนเครือข่ายบริการปฐมภูมิของแต่ละอำเภอ

4. โรงพยาบาลชุมชนขนาดกลาง (First – Level Hospital เวชศาสตร์ครอบครัว รวม 2 – 5 คน ไม่มีแพทย์เฉพาะทาง มีการให้บริการผู้ป่วยใน มีห้องผ่าตัด มีห้องคลอด เพื่อรองรับผู้ป่วยของแต่ละอำเภอ พร้อมทั้งสนับสนุนเครือข่ายบริการปฐมภูมิของแต่ละอำเภอ

5. โรงพยาบาลชุมชนขนาดเล็ก (First – Level Hospital : F3) ได้แก่ โรงพยาบาลดอยหลวง ซึ่งเป็นโรงพยาบาลชุมชน ขนาด 30 เตียง ที่มีแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไปหรือแพทย์เวชปฏิบัติครอบครัว รวม 1 - 2 คน มีห้องผ่าตัดเล็ก ไม่มีห้องคลอด ไม่มีเตียงผู้ป่วยใน ให้บริการดูแลผู้ป่วยที่อาการไม่ซับซ้อน พร้อมทั้งสนับสนุนเครือข่ายบริการปฐมภูมิของแต่ละอำเภอโดยไม่จำเป็นต้องทำหัตถการ เช่น การผ่าตัดใหญ่ และไม่จำเป็นต้องจัดบริการผู้ป่วยในอย่างเต็มรูปแบบ (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2560 : 5-7)

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio Analysis)

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน หมายถึง การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของข้อมูลในงบการเงินช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเพื่อประเมินผลการดำเนินงานของกิจการ

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Efficiency Ratios)

1. ระยะเวลาเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้ (Average Collection Period)

$$\frac{\text{ลูกหนี้การค้าโรงพยาบาลเฉลี่ย}}{\text{รายได้การค้าโรงพยาบาล}} \times 365 \quad \text{หน่วย : วัน}$$

อัตราส่วนนี้เป็นการหารระยะเวลาการเก็บหนี้ หากโรงพยาบาลใช้ระยะเวลาในการเก็บหนี้ระยะสั้นแสดงว่าโรงพยาบาลได้รับเงินสดจากการรับชำระหนี้เร็ว ซึ่งเป็นการเสริมสภาพคล่องของเงินทุนหมุนเวียนทำให้สามารถหมุนเงินทุนหมุนเวียนเพื่อทำรายได้ให้กิจการได้อย่างคล่องตัว หรืออาจกล่าวได้ว่าระยะเวลา การเก็บหนี้สั้นจะแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของลูกหนี้ค่ารักษาพยาบาลและประสิทธิภาพในการจัดเก็บหนี้ (สุรกิจ คำวงศ์ปิ่น, 2559, หน้า 229-230)

ค่าเฉลี่ยระยะเวลาถัวเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้ = 60 วัน (กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

2. การบริหารวัสดุคงคลัง (Inventory Management)

$$\frac{\text{วัสดุคงเหลือถัวเฉลี่ย}}{\text{วัสดุที่ใช้ไป}} \times 365 \quad \text{หน่วย : วัน}$$

อัตราส่วนนี้เป็นการหารระยะเวลาในการบริหารจัดการวัสดุนั้นได้ ถ้าใช้จำนวนวันน้อยจะเป็นผลดีต่อโรงพยาบาล แสดงว่ามีความสามารถในการเปลี่ยนสินค้าเป็นเงินสดได้เร็ว ในทางตรงกันข้ามถ้าจำนวนวันมากแสดงว่ามีเงินทุนจมในวัสดุจำนวนนั้นมากเกินไป (นิยม คำบุญทา, 2550)

ค่าเฉลี่ยการบริหารวัสดุคงคลัง = 60 วัน (กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

3. ระยะเวลาถัวเฉลี่ยในการชำระหนี้การค้า (Average Payment Period)

$$\frac{\text{เจ้าหนี้การค้าเฉลี่ย}}{\text{ยอดซื้อวัสดุ}} \times 365 \quad \text{หน่วย : วัน}$$

อัตราส่วนนี้เป็นการหารระยะเวลาการจ่ายชำระหนี้ สำหรับการประเมินระยะเวลาการจ่ายชำระหนี้ว่าช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้วิเคราะห์เพราะระยะเวลาการจ่ายชำระหนี้เร็วอาจหมายถึงสภาพคล่องที่ดี ขณะที่ระยะเวลาการจ่ายชำระหนี้ช้าอาจไม่ได้หมายความว่าโรงพยาบาลมีปัญหาขาดสภาพคล่องเพราะโรงพยาบาลอาจมีนโยบายในการบริหารวงจรเงินสด โดยชะลอการจ่ายเงินสดเพื่อยืดระยะเวลาการจ่ายชำระหนี้ได้ (สุรกิจ คำวงศ์ปิ่น, 2559, หน้า 232)

ค่าเฉลี่ยระยะเวลาถัวเฉลี่ยในการชำระหนี้การค้า = 90 วัน (กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

4. อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (Assets Turnover)

$$\frac{\text{รายได้จากการบริการ}}{\text{สินทรัพย์ถัวเฉลี่ย}} \quad \text{หน่วย : เท่า}$$

อัตราส่วนนี้จะแสดงความสามารถของโรงพยาบาลในการใช้สินทรัพย์ทั้งหมดที่มีอยู่ว่าก่อให้เกิดรายได้จากการบริการอย่างมีประสิทธิภาพเต็มที่หรือไม่ หรือเป็นการวัดว่าการลงทุนในสินทรัพย์สอดคล้องกับรายได้จากการบริการหรือไม่ ถ้าอัตราส่วนนี้มีค่าสูงแสดงว่าโรงพยาบาลมีความสามารถในการใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่เพื่อก่อให้เกิดรายได้จากการบริการสูง และมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ หากอัตราส่วนนี้มีค่าน้อยแสดงว่าโรงพยาบาลอาจมีการลงทุนในสินทรัพย์มากเกินไปหรือโรงพยาบาล

อาจใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ต่างๆได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ควรพิจารณาตัดสินทรัพย์ที่ไม่จำเป็นออก หรือหาแนวทางใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินให้มากขึ้น (นิยม คำบุญทา, 2550)

ค่าเฉลี่ยอัตราหมุนเวียนของสินทรัพย์ = 2 เท่า (จิรัทธ สิริสันต์, 2556)

5. เงินทุนหมุนเวียน (Net Working Capital)

สินทรัพย์หมุนเวียน – หนี้สินหมุนเวียน หน่วย : บาท

เงินทุนหมุนเวียน คือ ผลต่างระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน ถ้าเงินทุนหมุนเวียนมีจำนวนมากย่อมแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการชำระหนี้ และเป็นการรองรับผลขาดทุนจากการดำเนินงาน ผลกระทบจากลูกหนี้ ค่ารักษาพยาบาลที่ยังเก็บเงินไม่ได้ รวมถึงเพื่อรองรับรายจ่ายที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดมาก่อน เป็นต้น (เพชร ชุมทรัพย์, 2554, หน้า 238)

ค่าเฉลี่ยเงินทุนหมุนเวียน = 0 บาท (กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิยม คำบุญทา (2550) ศึกษา การวิเคราะห์เปรียบเทียบการเงินด้วยอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ จากการศึกษาพบว่า อัตราส่วนสภาพคล่อง บริษัท แสนสิริ จำกัด (มหาชน) มีสภาพคล่องดีที่สุด อัตราส่วนวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน บริษัท สัมมากร จำกัด (มหาชน) มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานดีที่สุด อัตราส่วนวัดสภาพหนี้ บริษัท แอล.พี.เอ็น.ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทที่มีสภาพหนี้ดีที่สุด อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร บริษัท ไทคอน อินดัสเตรียล คอนเน็คชั่น จำกัด (มหาชน) ประสบความสำเร็จในการทำกำไรสูงสุด และบริษัทที่มีอัตราส่วนทางการตลาดของหุ้นดีที่สุด คือ บริษัท พร็อพเพอร์ตี้ เพอร์เฟค จำกัด (มหาชน)

กวิน ก้านแก้ว (2551 : 128-135) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสรรงบประมาณตามสิทธิการรักษา กับสภาพคล่องทางการเงินของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเฉลี่ยเท่ากับ 2.5487 และมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 133 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 49.26 ที่มีอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนมากกว่า 2 ซึ่งแสดงว่าเกือบร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีสภาพคล่องอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ทางด้านอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็วมีการกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ประเมินอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็วต้องมีค่าน้อยกว่า 1 ซึ่งมีจำนวน 43 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 15.93 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน

อุษณีย์ เจริญพงษ์ (2552 : 78-81) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มการแพทย์ ผลการวิจัยพบว่าบริษัทในกลุ่มการแพทย์มีอัตราส่วนสภาพคล่อง ความสามารถในการบริหารสินทรัพย์ สภาพเสี่ยง

ความสามารถในการทำกำไร และมูลค่าทางการตลาดอยู่ในระดับที่ดี โดยส่วนใหญ่มีบริษัทในกลุ่มการแพทย์เกินร้อยละ 50 ที่มีอัตราส่วนทางการเงินสูงกว่าค่าเฉลี่ย เนื่องจากบริษัทในกลุ่มการแพทย์มีโอกาสในการเติบโตได้อย่างต่อเนื่องและได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจไม่มากนัก เพราะปัจจุบันคนให้ความสนใจในเรื่องสุขภาพมากขึ้น ด้านอัตราส่วนสภาพคล่องและด้านประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์นั้น บริษัทในกลุ่มการแพทย์ขนาดเล็กจะมีมูลค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ย เนื่องจากยังไม่มีการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่เพื่อขยายสถานประกอบการหรือสาขาซึ่งต้องอาศัยแหล่งเงินทุนจำนวนมากจึงทำให้มีภาระในเรื่องการกู้ยืมเงินค่อนข้างต่ำ ส่วนอัตราส่วนด้านความสามารถในการทำกำไรและด้านมูลค่าทางการตลาดนั้น บริษัทในกลุ่มการแพทย์ที่มีขนาดใหญ่จะมีมูลค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยเนื่องจากชื่อเสียงและความมั่นคงของบริษัท

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลจากงบการเงินในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 – 2562 โดยมีประชากรเป็นโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย จำนวน 18 แห่ง ที่สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินงานในลักษณะเชิงวิเคราะห์เพื่อทำการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 2 ตอน โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินโดยวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐานตามตารางที่ 1 ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 กรณี คือ ถ้าอัตราส่วนของโรงพยาบาลสูงกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐานผลการวิเคราะห์ คือ “ดี” ถ้าอัตราส่วนของโรงพยาบาลเท่ากับค่าเฉลี่ยมาตรฐานผลการวิเคราะห์ คือ “พอใช้” และถ้าอัตราส่วนของโรงพยาบาลต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐานผลการวิเคราะห์ คือ “ต่ำ” (จันทนา วัฒนกาญจนะ, 2559 : 1399 – 1426)

ตอนที่ 2 จากตอนที่ 1 เมื่อพบกรณีที่มีแนวโน้มสถานการณ์ทางการเงินของโรงพยาบาลที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้หรือต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐาน ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์กับบัญชีโรงพยาบาลเพื่อหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหานั้น

ตารางที่ 1 เกณฑ์ค่าเฉลี่ยมาตรฐานในการวัดผลอัตราส่วนทางการเงิน

	อัตราส่วน	ค่าเฉลี่ยมาตรฐาน
อัตราส่วนวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน	ระยะเวลาถัวเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้	60 วัน ⁽¹⁾
	การบริหารวัสดุคงคลัง	60 วัน ⁽¹⁾
	ระยะเวลาถัวเฉลี่ยในการชำระหนี้การค้า	90 วัน ⁽¹⁾
	อัตรากาหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม	2.0 เท่า ⁽²⁾
	เงินทุนหมุนเวียน	0 บาท ⁽¹⁾

(ที่มา : กระทรวงสาธารณสุข, http://spbket10.com/cfo/images/files/Meeting5-6jan60/4.K-Danuphop7EfficiencyPlus2560_V1.pdf, 2560)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงรายนั้น ผู้วิจัยสามารถแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากงบการเงินของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย เป็นระยะเวลา 3 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 - 2562 นำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลโดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel จัดทำกระดานทำการเพื่อใช้ในการวิเคราะห์คำนวณอัตราส่วนต่างๆ และใช้ค่าเฉลี่ยในการวิเคราะห์แสดงแนวโน้มสถานการณ์ทางการเงิน

ตอนที่ 2 ใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสัมภาษณ์นักบัญชีโรงพยาบาลในจังหวัดเชียงราย กรณีที่พบแนวโน้มสถานการณ์ทางการเงินของโรงพยาบาลอยู่ในเกณฑ์พอใช้หรือต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์แนวโน้มและเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงิน ด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน จำนวน 5 อัตราส่วน เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยมาตรฐาน พร้อมทั้งวัดผลเป็นค่าเฉลี่ยเพื่อดูแนวโน้มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย

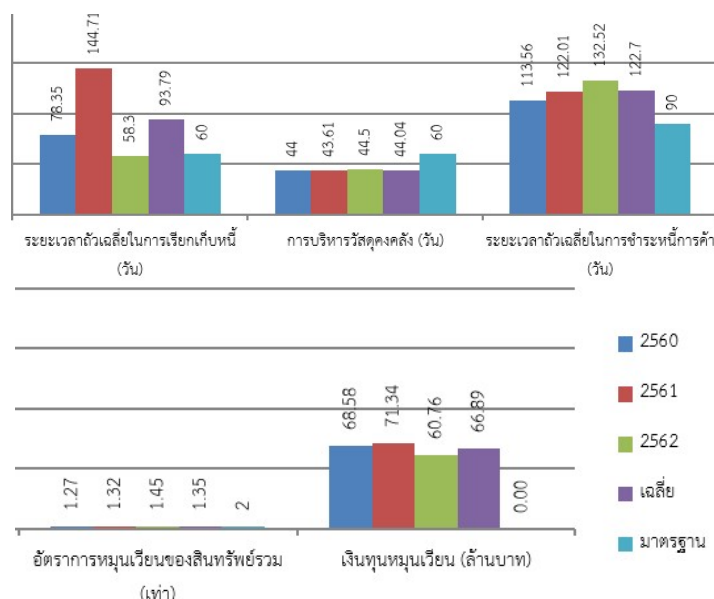
ตอนที่ 2 จากผลการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินในตอนที่ 1 หากพบกรณีที่มีแนวโน้มสถานการณ์ทางการเงินของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงรายอยู่ในเกณฑ์พอใช้หรือต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐาน ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย โดยการสัมภาษณ์นักบัญชีของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยแนวโน้มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาลใน จังหวัดเชียงราย จากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยอัตราส่วนทางการเงินทั้ง 5 อัตราส่วน ในช่วงระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 – 2562 สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์แนวโน้มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย
ในช่วงระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 – 2562

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน	ค่ามาตรฐาน	2560	2561	2562	ค่าเฉลี่ยรวม	ผลวิเคราะห์
1. ระยะเวลาเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้ (วัน)	60.00	78.35	144.71	58.30	93.79	ต่ำ
2. การบริหารวัสดุคงคลัง (วัน)	60.00	44.00	43.61	44.50	44.04	ดี
3. ระยะเวลาเฉลี่ยในการชำระหนี้การค้า (วัน)	90.00	113.56	122.01	132.52	122.70	ต่ำ
4. อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (เท่า)	2.00	1.27	1.32	1.45	1.35	ต่ำ
5. เงินทุนหมุนเวียน (บาท)	0.00	68,577,885.17	71,341,452.87	60,762,699.68	66,894,012.57	ดี

ภาพที่ 1 การวิเคราะห์แนวโน้มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย ในช่วงระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 – 2562

จากตารางที่ 2 และภาพที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า แนวโน้มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

แนวโน้มระยะเวลาเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ใช้ระยะเวลา 78.35 วัน อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ใช้ระยะเวลาเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 จำนวน 66.36 วัน เป็น 144.71 วัน อยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากมีจำนวนลูกหนี้ค่ารักษาพยาบาลลดลงจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ร้อยละ 8.57 รายได้ค่ารักษาพยาบาลลดลงร้อยละ 26.90 ต่อมาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ใช้ระยะเวลาลดลงจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 86.41 วัน เป็น 58.30 วัน อยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากมีจำนวนลูกหนี้ค่ารักษาพยาบาลเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ร้อยละ 0.93 รายได้ค่ารักษาพยาบาลเพิ่มขึ้นร้อยละ 68.21 ค่าเฉลี่ยแนวโน้มระยะเวลาการเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้ ใช้ระยะเวลา 93.79 วัน อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

แนวโน้มการบริหารวัสดุคงคลัง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ใช้ระยะเวลา 44.00 วัน อยู่ในเกณฑ์ดี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ใช้ระยะเวลาลดลงจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 จำนวน 0.39 วัน เป็น 43.61 วัน อยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากมีจำนวนสินค้าคงคลังเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ร้อยละ 15.57 สินค้าคงคลังใช้ไปเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.24 ต่อมาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ใช้ระยะเวลาลดลงจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 0.89 วัน เป็น 44.50 วัน อยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากสินค้าคงคลังเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ร้อยละ 8.41 สินค้าคงคลังใช้ไปเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.76 ค่าเฉลี่ยแนวโน้มการบริหารวัสดุ ใช้ระยะเวลา 44.04 วัน อยู่ในเกณฑ์ดี

แนวโน้มระยะเวลาถัวเฉลี่ยในการชำระหนี้การค้า ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ใช้ระยะเวลา 113.56 วัน อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ใช้ระยะเวลาเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 จำนวน 8.45 วัน เป็น 122.01 วัน อยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากมีจำนวนเจ้าหนี้เพิ่มจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ร้อยละ 4.05 มียอดซื้อเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.52 ต่อมาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ใช้ระยะเวลาเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 10.51 วัน เป็น 132.52 วัน อยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากมีเจ้าหนี้ลดลงจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ร้อยละ 17.71 ยอดซื้อลดลง ร้อยละ 16.22 ค่าเฉลี่ยแนวโน้มระยะเวลาการถัวเฉลี่ยในการชำระหนี้การค้าใช้ระยะเวลา 122.70 วัน อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

แนวโน้มอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 มีจำนวน 1.27 เท่า อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีจำนวนลดลงจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 จำนวน 0.05 เท่า เป็น 1.32 เท่า อยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากมีจำนวนรายได้ลดลงจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ร้อยละ 16.29 สินทรัพย์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5.22 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 0.13 เท่า เป็น 1.45 เท่า อยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากมีจำนวนรายได้เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ร้อยละ 194.57 สินทรัพย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.83 ค่าเฉลี่ยแนวโน้มอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม มีจำนวน 1.35 เท่า อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

แนวโน้มเงินทุนหมุนเวียน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 มีจำนวน 68,577,885.17 บาท อยู่ในเกณฑ์ดี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีจำนวนลดลงจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 จำนวน -2,763,567.70 บาท เป็น 71,341,452.87 บาท อยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากมีจำนวนสินทรัพย์หมุนเวียนเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ร้อยละ 2.98 หนี้สินหมุนเวียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.35 ต่อมาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มีจำนวนลดลงจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 10,578,753.19 บาท เป็น 60,762,699.68 บาท อยู่ในเกณฑ์ต่ำ เนื่องจากมีจำนวนสินทรัพย์หมุนเวียนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.05 หนี้สินหมุนเวียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 29.22 ค่าเฉลี่ยแนวโน้มเงินทุนหมุนเวียน มีจำนวน 66,894,012.57 บาท อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

จากการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย พบว่ามีประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการบริหารวัสดุและเงินทุนหมุนเวียนอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ระยะเวลาการถัวเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้ ระยะเวลาการถัวเฉลี่ยในการชำระหนี้การค้า และอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งมีสาเหตุและแนวทางแก้ไข ดังนี้

ตารางที่ 3 สาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาระยะเวลาการถัวเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้ระยะเวลาการถัวเฉลี่ยในการชำระหนี้การค้า และอัตรากារหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

สาเหตุ	แนวทางแก้ไขปัญหา
1. ปัญหาระบบการจัดเก็บรายได้หรือการเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้การค้าพยาบาล ยังไม่มีประสิทธิภาพ	โรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงรายต้องตรวจสอบข้อมูลการเรียกเก็บค่ารักษาพยาบาลให้ถูกต้อง ครบถ้วน เช่น ข้อมูลการส่งสิทธิผู้ป่วย การบันทึกค่าใช้จ่ายผู้ป่วย ดัชนีผู้ป่วยใน เป็นต้น และจัดทำนโยบายเร่งรัดการเรียกเก็บค่ารักษาพยาบาลให้ทันเวลา แต่ทั้งนี้ ในกรณีการเรียกเก็บค่ารักษาพยาบาลลูกหนี้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติที่ได้รับการรักษาพยาบาลนอกเครือข่ายบริการสุขภาพ (CUP) ของตนเองนั้นมีข้อจำกัดในการเร่งรัดการเรียกเก็บค่ารักษาพยาบาล คือ หากโรงพยาบาลที่เรียกเก็บไปนั้นประสบปัญหาวิกฤตทางการเงินจะส่งผลกระทบ ให้โรงพยาบาลได้รับเงินล่าช้าเกินกว่า 60 วันตามค่าเฉลี่ยมาตรฐานที่กำหนด
2. ปัญหาภาระหนี้สินและระบบบริหารจัดการการจ่ายชำระหนี้ ยังไม่มีประสิทธิภาพ	โรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงรายต้องควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างให้ดำเนินการตามแผนการจัดซื้อจัดจ้าง และควรดำเนินการจัดซื้อ/จ้างให้ถูกต้องตาม พ.ร.บ. การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 พร้อมทั้งจัดส่งเอกสารการจัดซื้อ/จ้างให้งานบัญชีบันทึกเจ้าหนี้ และงานการเงินจัดทำบันทึกขออนุมัติเบิกจ่ายเงิน นอกจากนั้นทุกสิ้นเดือนงานบัญชีควรมีการสอบถามข้อมูลความมีอยู่จริงของเจ้าหนี้กับทะเบียนคุมเจ้าหนี้ พร้อมทั้งจัดทำรายงานเสนอให้ผู้บริหารโรงพยาบาลทราบ รวมถึงต้องมีการวาง
3. ปัญหาการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ไม่เต็มประสิทธิภาพหรืออาจมีการลงทุนในสินทรัพย์มากเกินไป	โรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงรายต้องควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างตามแผนการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อไม่ให้เกิดการลงทุนในสินทรัพย์มากเกินไป และดำเนินการตรวจนับสินทรัพย์ประจำปี พร้อมทั้งสอบถามความมีตัวตนของสินทรัพย์และค่าเสื่อมราคาสะสมของสินทรัพย์กับทะเบียนคุมสินทรัพย์ และงบทดลองในระบบบัญชี ซึ่งมูลค่าสินทรัพย์ต้องไม่เกินราคาทุนของสินทรัพย์

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการวิเคราะห์อัตราส่วนด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงราย ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2560 – 2562 พบว่าเมื่อพิจารณาด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงรายกำลังประสบปัญหาแนวโน้มระบบการจัดเก็บรายได้หรือการเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้ ค่ารักษาพยาบาลยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ได้รับเงินชำระหนี้จากลูกหนี้ได้ช้า หรือการเปลี่ยนสภาพลูกหนี้ ค่ารักษาพยาบาลเป็นเงินสดได้ช้าเกินกว่า 60 วัน ส่งผลให้โรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงรายได้รับรายได้ลดน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สุรกิจ คำวงศ์ปิ่น (2559 : 229-230) ที่กล่าวไว้ว่าอัตราส่วนระยะเวลาถัวเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้เป็นการพิจารณาสภาพคล่องภายในกิจการที่วัดได้จากระยะเวลาการเรียกเก็บหนี้จากลูกหนี้ หากกิจการใช้ระยะเวลาในการเก็บหนี้ได้เร็วกิจการจะมีเงินสดหมุนเวียนมากและมีผลทำให้กิจการมีสภาพคล่องของเงินทุนหมุนเวียนดีขึ้น เช่นเดียวกันปัญหาภาระหนี้สินและระบบบริหารจัดการ การจ่ายชำระหนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพ โรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงรายต้องมีการวางแผนการชำระหนี้ให้เหมาะสม โดยการก่อหนี้ผูกพันในให้น้อยกว่าการจ่ายชำระหนี้ในแต่ละเดือน รวมทั้งจัดหารายได้ให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายเพื่อไม่ให้เกิดภาระหนี้สินเพิ่ม ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ กวิน ก้านแก้ว (2551 : 128-135) ที่กล่าวไว้ว่าอัตราส่วนด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงานนั้นต้องวิเคราะห์ควบคู่กับอัตราส่วนด้านสภาพคล่อง หากโรงพยาบาลมีความล้มเหลวในการชำระหนี้ระยะสั้นจะส่งผลต่อความสามารถในการอยู่รอดของโรงพยาบาล นอกจากนั้นโรงพยาบาลที่ขาดสภาพคล่องบ่งอาจส่งผลต่อความสามารถในการอยู่รอดต่ำจนประสบปัญหาขาดทุนในที่สุด ในขณะที่ปัญหาการใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ไม่เต็มประสิทธิภาพหรืออาจมีการลงทุนในสินทรัพย์มากเกินไป โดยโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงรายต้องควบคุมการจัดซื้อจัดจ้าง ครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างตามแผนการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อไม่ให้เกิดการลงทุนในสินทรัพย์มากเกินไป และดำเนินการตรวจนับสินทรัพย์ประจำปี พร้อมทั้งสอบทาน ความมีตัวตนของสินทรัพย์และค่าเสื่อมราคาสะสมของสินทรัพย์กับทะเบียนคุมสินทรัพย์และงบทดลองในระบบบัญชี ซึ่งมูลค่าสินทรัพย์ต้องไม่เกินราคาทุนของสินทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ นิยม คำบุญทา (2550 : 33-34) ที่กล่าวไว้ว่าอัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมเป็นการวัดประสิทธิภาพการลงทุนในสินทรัพย์ว่ากิจการ ได้ใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ และสามารถสร้างรายได้ให้กับกิจการได้อย่างเต็มที่หรือไม่ หากอัตราส่วนนี้มีค่าสูงแสดงว่ากิจการมีความสามารถในการใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่เพื่อก่อให้เกิดรายได้สูง และมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงรายต้องเร่งบริหารจัดการแก้ปัญหาประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ที่เกิดขึ้นเพื่อควบคุมให้สถานการณ์ทางการเงินการคลังของโรงพยาบาลอยู่ในระดับที่ดี

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นผลการดำเนินงานของโรงพยาบาลรัฐบาลในจังหวัดเชียงรายที่สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และประสบปัญหาการขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงานในเรื่องระยะเวลาเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้ ระยะเวลาเฉลี่ยในการชำระหนี้การค้า อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมและเงินทุนหมุนเวียน โดยโรงพยาบาลจะต้องเร่งแก้ไขปัญหาระบบบริหารจัดการด้านการจัดเก็บรายได้ ด้านบริหารจัดการด้านการจ่ายชำระหนี้ ด้านการบริหารจัดการพัสดุ และด้านเงินทุนหมุนเวียนของโรงพยาบาล ดังนี้

1. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดเก็บรายได้ของโรงพยาบาลเนื่องจากการจัดเก็บรายได้ เป็นหัวใจหลักของโรงพยาบาล ซึ่งต้องมีการทบทวนกระบวนการทำงานและทุกหน่วยงานในโรงพยาบาลต้องร่วมมือกันเพราะกระบวนการจัดเก็บรายได้ของโรงพยาบาลเริ่มต้นตั้งแต่จุดแรกที่ผู้ป่วยเข้ามารับการรักษาจนจบกระบวนการส่งผู้ป่วยกลับบ้าน และเรียกเก็บค่ารักษาพยาบาล ไปยังกองทุนต่างๆจนกระทั่งได้รับรายได้เข้าโรงพยาบาล หากผู้บริหารให้ความสำคัญในการทบทวนกระบวนการและติดตามการดำเนินงานให้ถูกต้อง ครบถ้วน ทันเวลา จะช่วยให้โรงพยาบาลมีกระบวนการดำเนินงานจัดเก็บรายได้ที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงส่งผลให้การคำนวณอัตราส่วนระยะเวลาเฉลี่ยในการเรียกเก็บหนี้ และเงินทุนหมุนเวียนมีค่าอัตราส่วนดีมากยิ่งขึ้น

2. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญการจัดซื้อสินทรัพย์ในโรงพยาบาล โดยโรงพยาบาลจะต้องจัดทำแผนการจัดซื้อครุภัณฑ์และวัสดุทุกประเภท ซึ่งผู้บริหารควรตรวจสอบและพิจารณาความเหมาะสมในการจัดทำแผนการซื้อครุภัณฑ์และวัสดุโดยหน่วยจัดซื้อไม่ควรจัดซื้อนอกแผนที่ได้กำหนดไว้ เนื่องจากการจัดซื้อครุภัณฑ์และวัสดุนั้น จะมีผลกระทบต่อการต้นทุนค่าใช้จ่ายและรายการเจ้าหนี้การค้าด้วย หากโรงพยาบาลไม่มีการจ่ายชำระหนี้สินคงค้างเดิมก่อนแต่มีการก่อหนี้ผูกพันใหม่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ระยะเวลาเฉลี่ยในการชำระหนี้การค้า และอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมไม่มีประสิทธิภาพ

3. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญเรื่องการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินในด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์ทางการเงินการคลังเนื่องจากอัตราส่วนทางการเงินเป็นเครื่องมือในการวัดระดับความวิกฤตทางการเงินของโรงพยาบาลรัฐบาลในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และเป็นการเฝ้าระวังมิให้โรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีระดับวิกฤตทางการเงินที่รุนแรง โดยนักบัญชีของโรงพยาบาลควรจัดทำรายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเงินการคลังนำเสนอให้ผู้บริหารทราบเพื่อให้ผู้บริหารเร่งแก้ไขสถานการณ์การเงินการคลังของโรงพยาบาลที่ผิดปกติได้ทันเวลา

ข้อเสนอแนะเชิงวิจัยและพัฒนา

1. ควรรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามหรือสัมภาษณ์นักบัญชีเกี่ยวกับทักษะความรู้ ความเข้าใจ นโยบายหรือกรอบการบันทึกบัญชี ความครบถ้วนของเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี รวมถึงประสิทธิภาพการทำงาน ของนักบัญชีด้วย เนื่องจากข้อมูลในงบการเงินนั้นเป็นข้อมูลที่นักบัญชีเป็นผู้บันทึกบัญชี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน น่าเชื่อถือต่อไป
2. ควรศึกษาระบบการควบคุมภายในโรงพยาบาลแต่ละแห่ง เนื่องจากระบบการทำงานของโรงพยาบาลแต่ละแห่งจะมีความแตกต่างกัน ดังนั้นอาจทำให้ผลลัพธ์ข้อมูลที่ได้แตกต่างกันด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2560). **หลักเกณฑ์การวัดสถานะการเงินระดับ 7PLUS Efficiency Score**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2562, จาก http://www.spbket10.com/cfo/images/files/Meeting5-6jan60/4-K-Danuphop7EfficiencyPlus2560_V1.pdf
- กวิน ก้านแก้ว. (2551). **การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสรรงบประมาณตามสิทธิการรักษา กับสภาพคล่องทางการเงินของโรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานสาธารณสุข. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สืบค้นจาก ฐานข้อมูลศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital "วช."**
- กองเศรษฐกิจสุขภาพ. (2562). **สรุปผลการประเมินวิกฤตทางการเงินระดับ 7 (RiskScoring Plus) ไตรมาส 4/2562**. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2563, จาก <http://hfo62.cfo.in.th/>
- จันทนา วัฒนกาญจนะ. (2556). **การศึกษาอัตราส่วนมาตรฐานทางการเงินในธุรกิจอุตสาหกรรมบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารวิชาการ VERIDIAN E-JOURNAL SILPAKORN UNIVERSITY ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 9(3), 1399-1426.**
- จิรัทธ ลิทธิสันต์. (2556). **การวิเคราะห์เปรียบเทียบสถานการณ์ด้านการเงินการคลังระหว่างปีงบประมาณ 2552 – 2554 ของโรงพยาบาลบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ. 7(1), 71-74.**
- นิยม คำบุญทา. (2550). **การวิเคราะห์เปรียบเทียบงบการเงินด้วยอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มพัฒนาอสังหาริมทรัพย์. (รายงานผลการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.**

- เพชร ชุมทรัพย์. (2554). การวิเคราะห์งบการเงิน : หลักและการประยุกต์ (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชัย สอนเรือง. (2560). ปัญหาการบริหารงบประมาณสำหรับโรงพยาบาลรัฐ. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2562, จาก <https://siamrath.co.th/n/ 13208>
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2560). คู่มือหลักเกณฑ์การจัดตั้งและการปรับระดับศักยภาพของ หน่วยบริการสุขภาพ. นนทบุรี : บริษัท โอ – วิทย์ (ประเทศไทย) จำกัด.
- สุรกิจ คำวงศ์ปิ่น. (2559). การวิเคราะห์รายงานทางการเงิน : แนวทางและกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุษณีย์ เจริญพงษ์. (2552). การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มการแพทย์. (การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. สืบค้นจาก ฐานข้อมูลงานวิจัย ThaiLis Digital Collection.